

Helsingin asukastalojen valmiussuunnitelma

26.5.2021

1. Johdanto

Valmiuslain (29.12.2011) 12 § mukaan kunnan tulee valmiussuunnitelmin ja toiminnan etukäteisvalmisteluin varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmiuslain sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamista koskevien säädösten nojalla sosiaali- ja terveysministeriö sekä läänin alueella lääninhallitus voi päätöksellään velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön laajentamaan toimintaansa, sijoittamaan hoidon tai huollon tarpeessa olevia henkilöitä toimintayksikköönsä tai luovuttamaan toimintayksikön tai osan siitä valtion viranomaisen käyttöön.

Tämän lisäksi Pelastuslaki (8§) edellyttää SOTE:n toimijoilta omatoimista varautumista. Osana tätä toimijoilla on velvollisuus ehkäistä vaaratilanteita ja varautua osallistumaan pelastustoiminpiteisiin kykyjensä mukaan. Sosiaalitoimen erityistehtäviä ovat huolehtiminen väestön ruokahuollosta, majoituksesta ja vaatetuksesta sekä yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, psykososiaalisesta tuesta ja palveluista. Tilanne saattaa edellyttää myös pelastus- ja huoltotehtävissä toimivien henkilöiden ruokahuollon järjestämisen.

Asukastalotyö on osa Helsingin sosiaali- ja terveysvirastoa, ja näin ollen noudattaa sen virastotason valmiussuunnitelmaa. Myös varautumisyhteistyö-sopimukset on tehty eri toimijoiden kanssa SOTE:n valmiussuunnitelman tasolla. Helsingin sosiaali- ja terveysviraston valmiussuunnitelma koostuu seuraavista osista:

- 1) Virastotason valmiussuunnitelma, johon sisältyy yleinen osa, osastojen roolit poikkeustilanteissa ja poikkeusoloissa sekä yleiskuvaus osastojen keskinäisistä prosesseista.
- 2) Osastokohtaiset valmiussuunnitelmat, joihin sisältyy yleinen osa, yksiköiden roolit poikkeustilanteissa ja poikkeusoloissa sekä yleiskuvaus yksiköiden keskinäisistä prosesseista.
- 3) Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat, jotka laaditaan kattamaan tarkoituksenmukaisia toiminnallisia kokonaisuuksia. Yksikkötasoiset suunnitelmat koostuvat yksityiskohtaisista kuvauksista yksikön tehtävistä ja yksiköiden keskinäisistä prosesseista.

Asukastalotyön valmiussuunnitelma on yksikkötasoinen, ja keskittyy nimenomaan asukastalojen toimintaan ja niiden resursseihin. Asukastaloissa koordinaattorit vastaavat oman yksikkönsä osalta Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman ajantasaisuudesta, ja omatoimisesta varautumisesta. Johtava sosiaaliohjaaja vastaa yksikkötason jatkuvuuden hallinnasta, ja työntekijät osallistuvat häiriötilanteiden tunnistamiseen ja riskienhallintaprosessiin.

2. Uhat ja riskit

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja sosiaali- ja terveydenhuoltoon saattavat aiheuttaa muun muassa; laajat epidemiat, säteily- ja muut ympäristöonnettomuudet, laajamittainen maahantulo tai pitkittynyt sähkön/vedenjakelun häiriö. Asukastalojen roolina olisi poikkeustilanteessa lähinnä tukitoimet ja mahdollisesti psykososiaalisen tuen tarjoaminen sekä välttämättömien palveluiden anto (digituki, hävikkiruoka, maskien jako).

Sisäiset uhat ja haavoittuvuudet:

- henkilökunnan aiheuttamat uhkatilanteet
- tapaturmat
- onnettomuudet
- kiinteistöturvallisuus
- henkilökuntapula
- työhyvinvoinnista huolehtiminen (henkilöstön voimavaroista huolehtiminen)
- työympäristön toimivuus työterveyden näkökulmasta (tilaratkaisut, ergonomia)

Jokaisella asukastalolla on tehtynä pelastussuunnitelma, josta saa lisätietoa näihin uhkiin varautumisesta.

Ulkoiset uhat;

- kansallinen taloustilanne (julkisen talouden tasapainottaminen)
- kaupungin talouskehitys (kilpailukykysovimuksen vaikutukset, säästöt)
- järjestelmät (toimintahäiriöt, toimimattomuus, yhteensovittaminen)
- poliittinen päätöksenteko
- tietomurrot ja/tai tietovuodot

3. Resurssit

Asukastalojen resurssit vaihtelevat talojen välillä. ”Isoissa” taloissa on enemmän tilaa ja henkilöstöä, ja ”pienissä” taloissa vastaavasti vähemmän. Asukastalojen henkilöluku vaihtelee, mutta on yleensä määrällisesti pieni. Vakinaisia on vain muutama, ja palkkatuettujen määrä vaihtelee 1-12 välillä talon koosta riippuen. Tämän lisäksi talossa voi olla 1-2 oppisopimusopiskelijaa. Asukastalotyö on ennalta ehkäisevää työtä varsinaisen sosiaalityön rinnalla, joten poikkeustilanteessa henkilöstöresurssit saatettaisiin siirtää muihin tehtäviin.

Välineistöä asukastaloissa on vaihtelevasti, mutta erilaisia työkaluja sekä materiaaleja löytyy joka talolta. Hankinnat tehdään perustoimintabudjetista. Isommissa taloissa on lisäksi laitoskeittiövälineistöä, ja yhteiskäytössä on mm. leasing -auto, soppatykki ja muutamia grillejä.

Malmi

- laitoskeittiö
- pesutilat
- useita huoneita kahdessa kerroksessa
- 3 vakituista työntekijää, määräaikaista 6-10

Hanna

- pieni laitoskeittiö
- pesutilat (myös suihku)
- useita huoneita kahdessa kerroksessa (huom! esteellinen rakennus)
- 1 vakituinen, määräaikaista 5-10

Saunabaari

- laitoskeittiö
- pesutilat (myös suihku)
- 2. ja 3. kerros
- 2 vakituista, määräaikaista 6-10

Oulunkylän seurahuone

- 2 keittiötä
- wc-tilat
- kaksi kerrosta käytössä, mutta sisätilat rajalliset
- 1 vakituinen, määräaikaista 3-10

Kontula

- keittiö
- wc-tilat
- pieni tila
- 1 vakituinen, määräaikaista 2-5

Vuosaari

- keittiö
- wc-tilat
- pieni tila
- 1 vakituinen, määräaikaista 1-3

Pihlajamäki

- 2 keittiötä
- wc-tilat
- 2 pientä tilaa eri rapuissa
- 1 vakituinen, määräaikaista 2-6

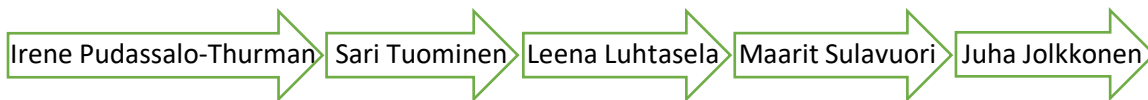
Lassila

- keittiö
- wc-tilat
- yhdessä kerroksessa, iso sali ja kokoontumistilat, lisäksi muutama pienempi huone
- 1 vakituinen, määräaikaista 2-5

4. Kriisiviestintä

Kriisijohtaminen Helsingin kaupunkikonsernissa jakaantuu kolmeen tasoon; kaupunki-, organisaatio- ja palvelukokonaisuustaso. Lähtökohtaisesti turvallisuustapahtumien hoito johdetaan organisaatiotasolla. Turvallisuustapahtumat ilmoitetaan kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikölle, vaikka niiden johto säilyisi organisaatiotasolla. Mikäli tilanteella on kaupunkitasoisia vaikutuksia tai asian merkittävyys muuten sitä edellyttää, voidaan tilanteen hoitaminen korottaa (eskaloida) organisaatiotasolta kaupunkitasolle.

Asukastaloissa tiedotus tulee useimmissa tapauksissa ylemmältä tasolta, mutta jos poikkeustilanne havaitaan asukastalolla, koordinaattori ilmoittaa siitä johtavalle sosiaaliohjaajalle joka laittaa tiedon eteenpäin omalle esihenkilölleen.

Ylemmällä johdolla on käytössään VIRVE-puhelin joka takaa nopean yhteyden hätäkeskukseen ja muihin viranomaisiin. Hätäkeskukset käyttävätkin hälyttämisessä pääasiassa viranomaisradioverkko VIRVE:ä, mikä yhtenäistää hätäkeskusten hälytyskäytäntöjä eri viranomaisten hälyttämisessä.

Asukastalojen johto ilmoittaa turvallisuustapahtumista kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikölle. Kaupunginkanslialle on ilmoitettava sellaisesta onnettomuudesta, vaaratilanteesta, poikkeuksellisesta tapahtumasta tai muusta vastaavasta häiriöstä tai häiriön uhkasta, jolla voi olla merkitystä muodostettaessa tilannekuvaa (turvallisuustapahtuma).

Tilanteessa, joka ei ole kiireellinen käytetään sähköpostia sekä tekstiviestejä. Mikäli viesti sisältää salassa pidettäviä tietoja, tulee sen sisältö salata. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikkö huolehtii asian saattamisesta kaupungin johdon tietoon.

Asukastalojen tasolla tiedottamiseen kuuluu tiedottaminen ylemmälle johdolle ja yhteistyötahoille, väestön neuvonta ja sisäinen tiedottaminen. Viestintä kanavina toimivat pääasiassa internet ja puhelinneuvonta. Asukastaloilla on oma viestintätiimi, ja johtavalla sosiaaliohjaajalla on päivittäinen yhteys päällikköön.

Lähteet

Helsingin kaupunkikonsernin kriisijohtamismalli -

http://helmi.hel.fi/yhteisetpalvelut/turvallisuus/valmius/Documents/JULKINEN_Helsingin%20kaupunkikonsernin%20kriisihohtamismalli.pdf

Sosiaalitoimen valmiussuunnitteluopas - Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:12

Helsingin kaupunkikonsernin varautuminen ja jatkuvuudenhallinta -

<http://helmi.hel.fi/yhteisetpalvelut/turvallisuus/valmius/Documents/Helsingin%20kaupunkikonsernin%20valmiusohje%20Osa%201.pdf>

Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma; Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille - Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2019

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161627/J_10_2019%20Valmius-%20ja%20jatkuvuudenhallinta%20suunnitelmaohje.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Liitteet

Liite 1 Asukastalojen toimintakortti – pandemia

Liite 2 Asukastalojen toimintakortti – säteilyvaaratilanne

Asukastalojen toimintakortti – Pandemia

Asukastalotyön toiminta supistetaan vaiheittain:

1. vaihe (normaalissa tilanteessa voi olla verrattavissa kesän- tai joulun ajan aukioloon, jolloin kaksi taloa auki)

Supistetulla toiminnalla toteutetaan (mahdollisuuksien mukaan) ulos painottuvaa väljää toimintaa (retkiä lähiympäristöön, ulkopelejä, liikuntaa, grillausta) ja sisällä vain digitukea, ompelua ym. jossa mahdollisesti tarvittavia rajoituksia pystytään valvomaan. Tarvittaessa osa asukastaloista voi olla suljettuna, jolloin resurssi ja toiminta keskitetään isompiin taloihin. Maskien käyttö tai muu tilanneohjeistus yhtenäisesti käytössä asukastaloilla.

2. vaihe

Tartuntatilanteen pahentuessa, siirrytään entistäkin supistetumpaan toimintaan, jolloin toiminta on suljettu lähes kokonaan. Toimintaa ainoastaan ajanvarauksella. Mahdollistetaan mm. digitukea, jotta heikommassa asemassa ja enemmän tukea tarvitsevat kävijät pystyisivät toimimaan sähköisissä palveluissa ja hoitamaan asioitaan. Mahdollisuus myös esim. ompelukoneiden tai kangaspuiden käyttöä ohjaajan tukemana rajoitetulla osallistujamäärällä ja ajanvarauksella. Ohjeet (sekä henkilöstön että kävijöiden) tartuntojen ehkäisemiseksi tarkennetaan ja niiden noudattamista valvotaan aktiivisesti.

Huom: Supistetussa toiminnassa määräaikaisten rekrytointia rajoitetaan siten että vain tarvittavaa resurssia rekrytoidaan.

3. vaihe

Taloissa mahdollistetaan ajanvarauksella ainoastaan digitukea ja varaudutaan tarvittaessa maskien jakoon digituen yhteydessä tai epäsäännöllisesti ilmaantuviin maskin hakijoihin. Ruokajako keskeytetty, jonojen muodostumisen ehkäisemiseksi ja tiedotetaan muista ruoanjakopisteistä. Digitukea vain niissä taloissa, joissa pleksin takaa ohjaus mahdollistuu yli 2m välimatkalla.

4. vaihe

Asukastalot suljetaan kokonaan. Työntekijät siirtyvät lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi muihin tehtäviin tai mahdollisuuksien mukaan etätöihin.

Keskeiset toimijat

Nimi	Rooli	Vastuut	Yhteystiedot

Asukastalojen toimintakortti – Säteilyvaaratilanne

Varautuminen

Pelastussuunnitelma pidetään ajan tasalla. Turvakävelyiden aikana käydään läpi ilmanvaihtoaukot ja ilmanvaihdon sulkemismahdollisuudet. Sovitaan sisälle kerääntymispaikka, jos sisälle suojautuminen tulee tarpeelliseksi.

Toiminta uhkatilanteessa

Huolehdi että työntekijät ja talolla olevat kävijät ovat sisätiloissa. Sulje ovet, ikkunat ja ilmanvaihtoaukot sekä sammuta ilmanvaihto. Varaa ruokaa ja juotavaa mahdollisuuksien mukaan, ja suojaa ne tiiviisiin astioihin. Jaa läsnäolijoille joditabletit vasta kun viranomaiset antavat kehotuksen sen ottamisesta (radio, tv, tekstiviestit). Pyydä kävijöitä välttämään puhelimen käyttöä linjojen tukkeutumisvaaran vuoksi. Tilannetietoja ja ohjeita antaa STUK (säteilyturvakeskus).

Laajavaikutteisessa säteilyvaaratilanteessa psykososiaalisen tuen tarpeen arviointi ja tuen järjestäminen voi tulla ajankohtaiseksi. Poikkeuksellisessa tilanteessa asukastalo voi joutua järjestämään huollon ja majoituksen evakuoitulle väestönosalle. Todennäköisesti tämän hoitaa kuitenkin Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen yksikkö myös Helsingin alueella.

Keskeiset toimijat

Nimi	Rooli	Vastuut	Yhteystiedot

Asukastalojen toimintakortti – Sota

Varautuminen

Pelastussuunnitelma pidetään ajan tasalla. Selvitetään taloja lähinnä olevat väestösuojat. Huolehditaan että joka talolta löytyy paristoilla toimiva radio.

Lisätietoa väestönsuojeluasioista löytyy oheisista linkeistä

- Opas väestönsuojan käyttöön <https://bit.ly/363R3BV>
- Yritys-, laitos- sekä talosuojelun materiaalin määrävahvuudet suojaa kohden <https://bit.ly/3KQcyVC>
- Suojanhoidajan koulutusmahdollisuudet pääkaupunkiseudulla
 - Helsingin pelastusliitto Helpe ry helpe.fi
 - Uudenmaan pelastusliitto UPL ry upl.fi
- Väestönsuojat ja vuosihoito -video https://www.youtube.com/watch?v=K_FXk68cBTM
- Suomenpelastusalan keskusjärjestö SPEK:n väestönsuojelusivut <https://bit.ly/3tdSHd0>
- Helsingin kaupunginpelastuslaitoksen väestönsuojelusivut <https://bit.ly/3KMmEXt>

Toiminta uhkatilanteessa

Noudata viranomaisten ohjeita. Jos tietoliikenteessä on häiriöitä, ota radio käyttöön. Jos tarpeellista suojaudu lähimpänä olevaan väestösuojaan. Varaa ruokaa ja juotavaa mahdollisuuksien mukaan, ja suojaa ne tiiviisiin astioihin.

Sotatilanteessa psykososiaalisen tuen tarpeen arviointi ja tuen järjestäminen voi tulla ajankohtaiseksi. Poikkeuksellisessa tilanteessa asukastalo voi joutua järjestämään huollon ja majoituksen evakuoitulle väestönsalle. Todennäköisesti tämän hoitaa kuitenkin Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen yksikkö myös Helsingin alueella.

Keskeiset toimijat

Nimi	Rooli	Vastuut	Yhteystiedot